



# Er rettferdig nedvekst mulig?

Håvard Haarstad  
*Professor, Institutt for geografi*  
*Senterleder, CET*



*Omstilling ja, men  
hva betyr det?*



**NOU**

Norges offentlige utredninger 2023: 3

## Mer av alt – raskere

Energikommisjonens rapport



## *Mer av alt – raskere?*

- Tar økt etterspørsel for gitt
- Fokus på energieffektivisering, men hovedstrategi er mer utbygging
- Tar ikke nok høyde for naturen som livsgrunnlag

# The Great Acceleration

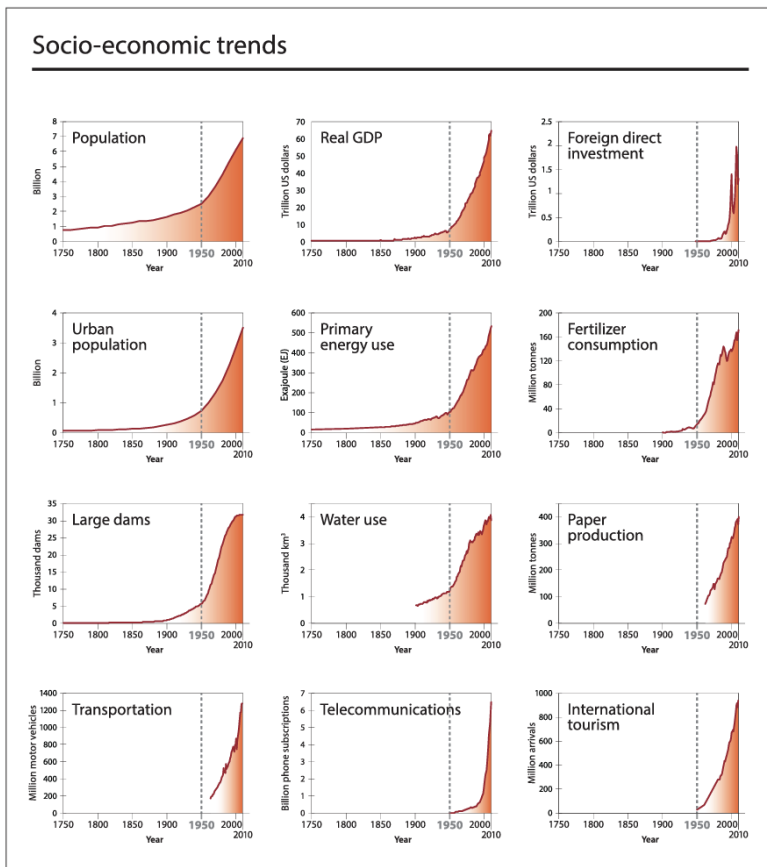


Figure 1. Trends from 1750 to 2010 in globally aggregated indicators for socio-economic development.

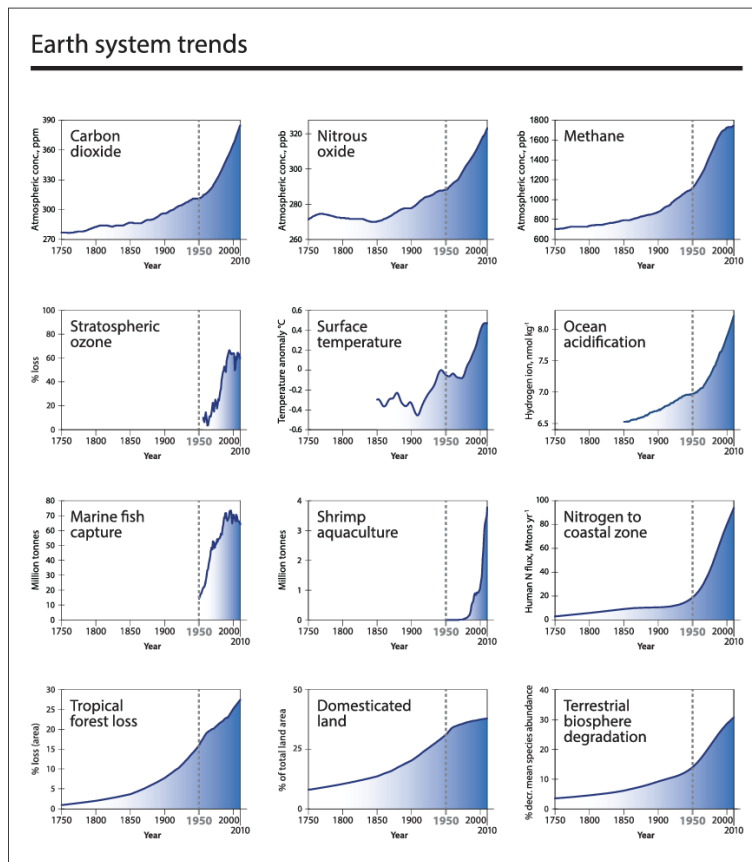
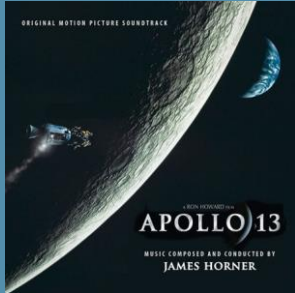


Figure 3. Trends from 1750 to 2010 in indicators for the structure and functioning of the Earth System.

# Siden 1970...



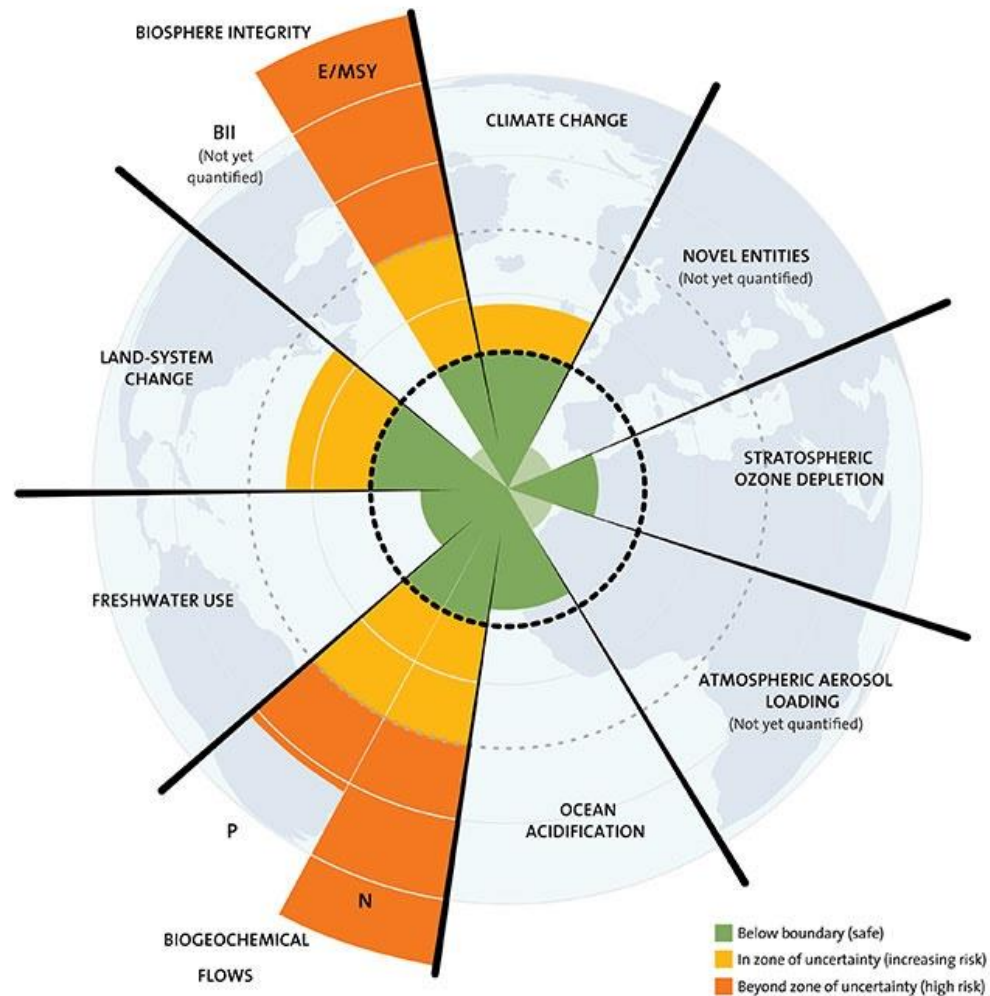
*"Houston, we have a problem"*



*Olje på Ekofisk*

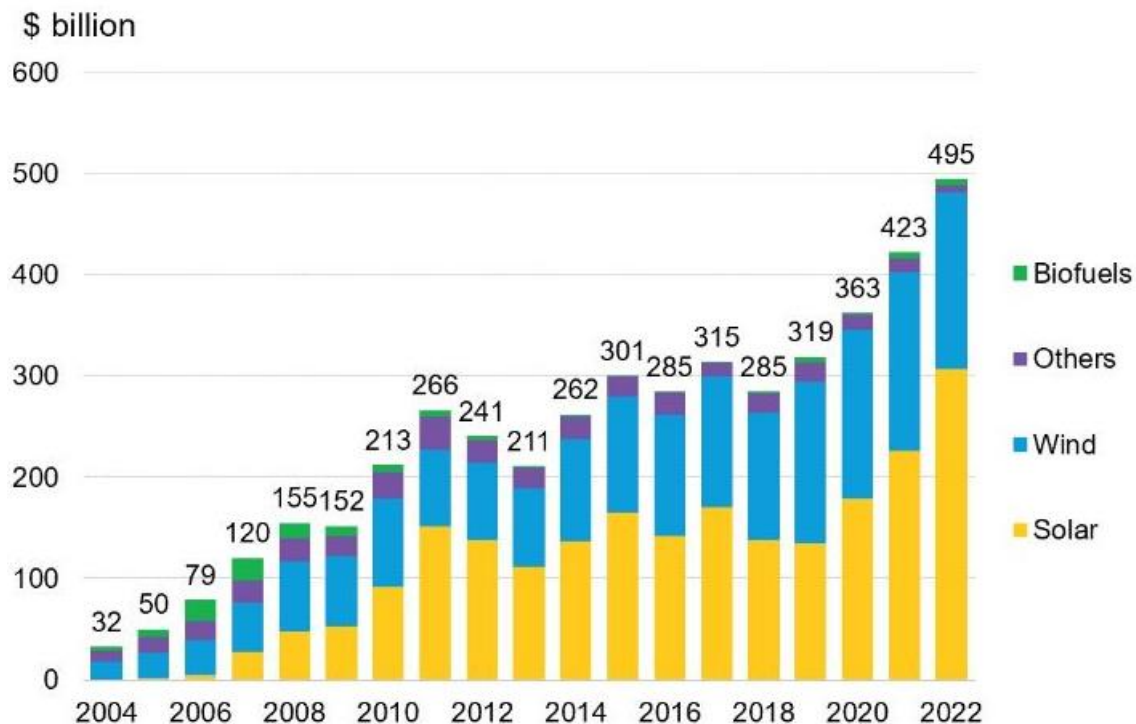
- Verdens befolkning mer enn doblet
- Global temperatur økt med 0,8 °C
- Marin forsøpling har ti-doblet
- 69% nedgang i vilt dyreliv

# Vi overskrider planetens tålegrenser på flere områder



Source: Steffen et al., 2015, Science

# Vekst i fornybar!



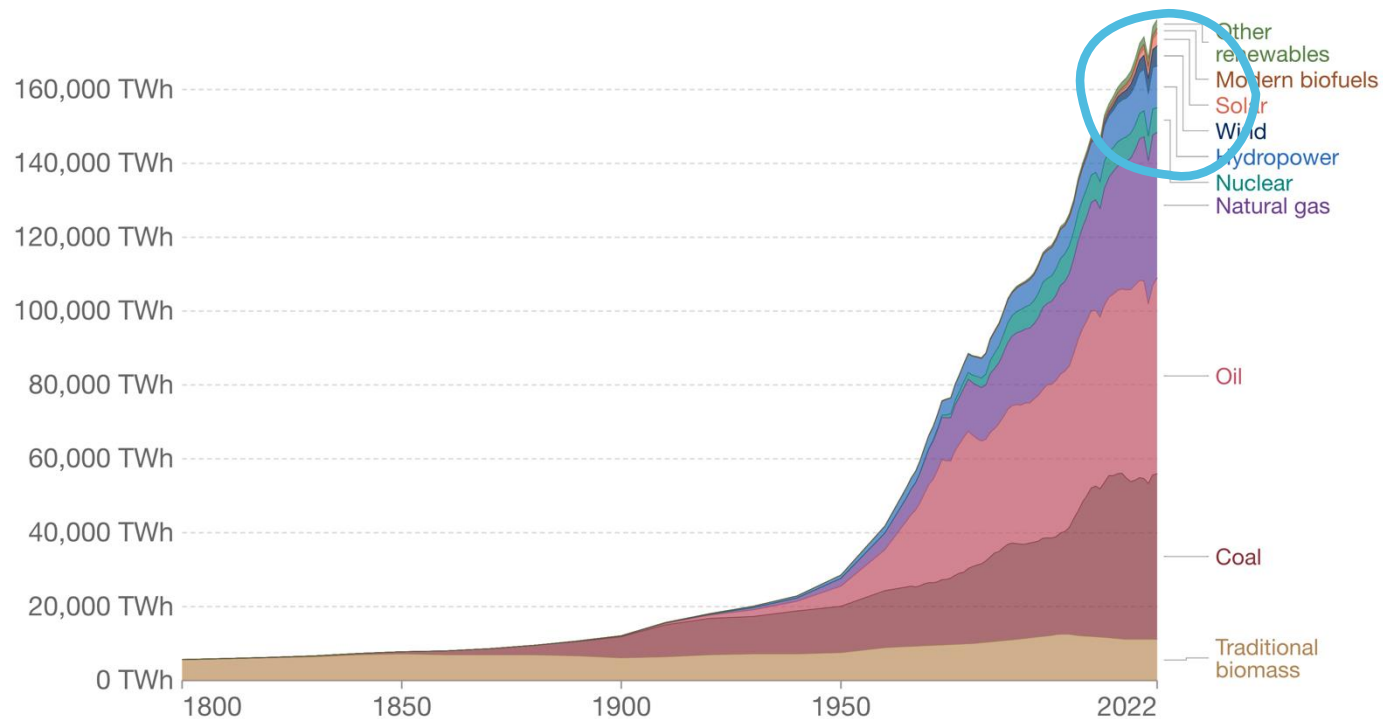
Investeringer globalt, i ulike fornybare sektorer (Kilde: BloombergNEF)

# Vekst i fornybar! Men altså...

## Global primary energy consumption by source

Primary energy is calculated based on the 'substitution method' which takes account of the inefficiencies in fossil fuel production by converting non-fossil energy into the energy inputs required if they had the same conversion losses as fossil fuels.

Our World  
in Data



Source: Energy Institute Statistical Review of World Energy (2023); Vaclav Smil (2017)

OurWorldInData.org/energy • CC BY



# Vekstomstillingen har mange rettferdighetsutfordringer:

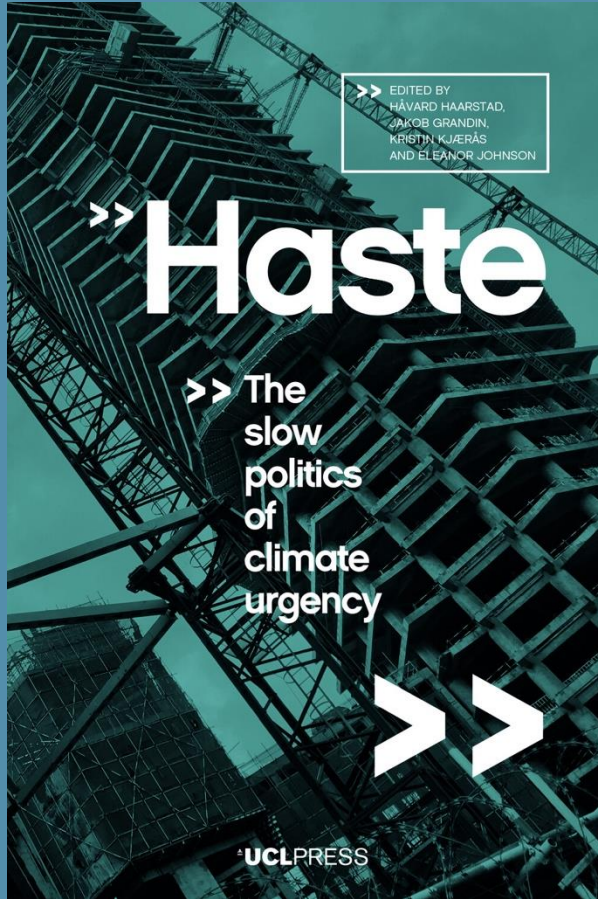
- Nedbygging av natur
- Kamp om arealer
- Utvinning av mineraler til fornybar tek: sosiale og miljømessige konsekvenser
- Opprettholder sosio-økonomiske ulikheter?





***Kan vi vokse oss ut av klimakrisen?***

*Photo by Naja Bertolt Jensen on Unsplash*



*In one sense, we are clearly running out of time.*

*But in a different, and perhaps more profound sense, this particular understanding of time – **the need to speed up the transition, to change faster, of urgency of action – could be at the heart of the problem.***



## Partiene på Stortinget: R, SV og MDG deler problemforståelsen

– Økonomisk vekst er nødvendig for å løfte flere ut av fattigdom og øke levestandarden for mange, sier Ola Elvestuen i Venstre.

– Vi mener det er mulig med økonomisk vekst og samtidig kutte utslipp og verne natur, sier Kjell Ingolf Ropstad i KrF.

– Vi kan ikke ha en økonomi med evig vekst på en klode med begrensede ressurser, sier Sofie Marhaug i Rødt.

– Økonomisk vekst og materielt forbruk fører i dag til utarming av naturressursene, derfor må vi ha en systemendring. Nå har vi en økonomi som sprenger naturens tålegrenser, sier Birgit Oline Kjerstad i SV.





# Include

## Årskonferanse 2023

**Begrepet nedvekst  
i praksis**

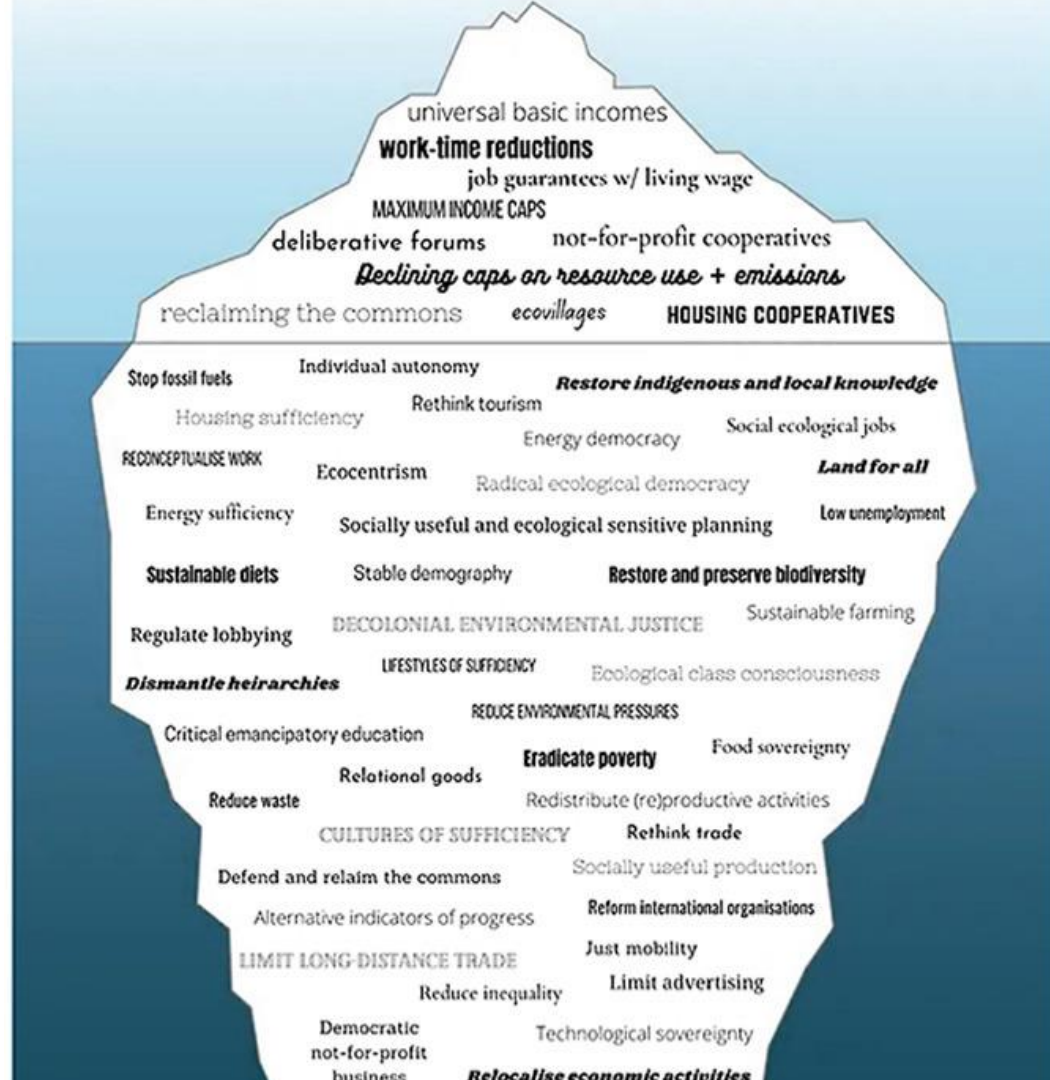
Review

## Exploring degrowth policy proposals: A systematic mapping with thematic synthesis

Nick Fitzpatrick<sup>a</sup>, [✉](#), [Timothée Parrique<sup>b</sup>](#), [Inês Cosme<sup>a</sup>](#)

- Mye slagord
- Velkjent venstresidepolitikk
- Uklart *hvordan* man oppnår mye av dette
- Uklart hva effekten er

**= Uklart hva nedvekst er i praksis**





Ok! Nedvekst... men  
høres stort og  
vanskelig ut

Neida, det  
finnes overalt

# Strategier for nedvekst i praksis

Forstå samfunnets metabolisme



Bygge fellesskapsløsninger



Sirkulær økonomi

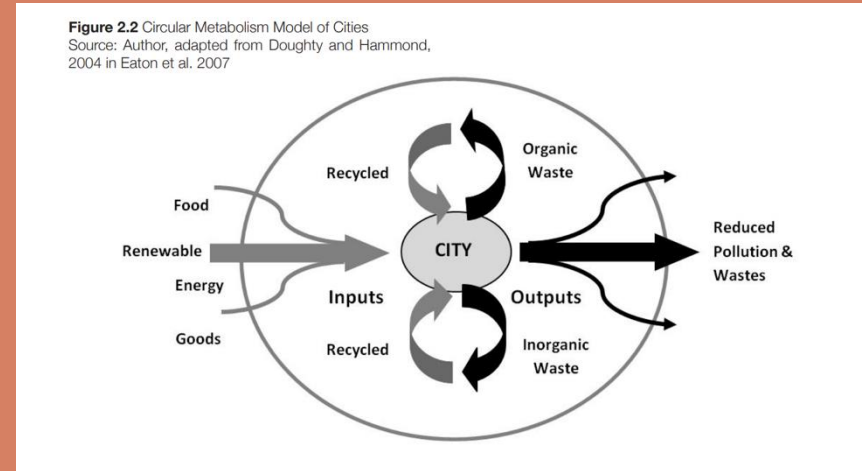


Alternativer til økt forbruk



# 1. Forstå samfunnets metabolisme

- Hva er systemeffektene av det vi gjør?
- Viktig for forskning og plan-nivå
- Vi trenger bedre metoder i beslutningstaking



## 2. Bygge felleskapsløsninger

- Deling av ressurser, materialer
- Samarbeid, deling av kompetanse
- Fellesskap som kjerneverdi



*Bærekraftige Liv på Landås*



*Vindmøllebakken, Stavanger*

## 2. Bygge felleskapsløsninger



Bidelering



Bibliotek



Tingotek



Offentlige byrom

## 2. Bygge felleskapsløsninger



*1 delebil erstatter  
inntil 15 privatbiler*



*Folk motiveres av å  
gjøre ting i praksis*

### 3. Sirkulær økonomi

- Gjenvinning
- Reparasjon
- Oppgradering
- Kjøpe brukt
- Avfall som ressurs
- Digitalisering kan bidra
- Strengere regelverk fra EU på vei



*Asker og Bærum kommuner:  
arenaer for bærekraftig forbruk*



*Loppeliten, Bergen*





## 4. Alternativer til økt forbruk

- Konkurransorientering er bare en liten del av hva som driver oss
- Tilfredshet ('sufficiency')
- Mer rom for andre verdier



*Hva bryr vi oss om? Tilfeldige bilder fra min Facebook-feed*



## 4. Alternativer til økt forbruk

Gibson-Graham's 'Diverse Economies': økonomien er *egentlig* bygd opp rundt ulike verdier og samarbeid





# Er rettferdig nedvekst mulig?

Ja, det er rundt oss overalt. Vi gjør mye av det allerede.  
Legger til rette.

Vi må ikke gjøre det for stort og vanskelig.

Mikrohandlingene må knyttes sammen til strategier,  
bevegelser, kritisk masse.



**cet**

Centre for Climate  
and Energy Transformation

---

**[uib.no/cet](https://uib.no/cet)**

 [@uibcet](https://twitter.com/uibcet)

 [@uibcet](https://www.instagram.com/uibcet)

 [/cetuib](https://www.facebook.com/cetuib)

 [/company/uibcet](https://www.linkedin.com/company/uibcet)